

Адміністративне право

УДК 342.92

Мушенюк Віктор Васильович

*доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
теорії права, міжнародного права та приватного права
Київський міжнародний університет*

Mushenok Viktor

*Doctor of Law, Professor, Head of the Department of
Theory of Law, International Law and Private Law
Kyiv International University
ORCID: 0000-0003-0411-7567*

Гуржій Тарас Олександрович

*доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри
адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет*

Gurzhii Taras

*Doctor of Law, Professor, Head of the Department of
Administrative, Financial and Information Law
State University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0002-3348-8298*

Гуржій Анна Валеріївна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
адміністративного, фінансового та інформаційного права
Державний торговельно-економічний університет*

Gurzhii Anna

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Administrative, Financial and Information Law
State University of Trade and Economics
ORCID: 0000-0001-5757-592X*

**АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ОСІБ В УКРАЇНІ
ADMINISTRATIVE PROCEDURE IN THE SYSTEM OF PROTECTING
THE RIGHTS AND LEGAL INTERESTS OF INDIVIDUALS IN
UKRAINE**

***Анотація.** Вступ. Здійснено дослідження основних положень адміністративної процедури як процесуального механізму вирішення представниками інституту публічного адміністрування в державі конкретних адміністративних справ по захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб.*

***Мета.** Метою статті є здійснення теоретико-правового аналізу джерельної бази реалізації адміністративної процедури, тлумачення окремих її функціональних елементів, а також висловлення авторських оціночних суджень щодо ступеня удосконалення відносин захисту прав особи у відносинах з органами публічної адміністрації та окреслення перспектив подальшого розвитку зазначеного типу суспільно-управлінських відносин за європейськими стандартами.*

***Матеріали і методи.** Матеріалами дослідження є: 1) адміністративно-правове забезпечення реалізації органами публічного адміністрування адміністративної процедури як регламентованого чинним законодавством порядку прийняття рішень, що породжують юридичні наслідки для учасників суспільних відносин; 2) праці вітчизняних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині адміністративного права, зокрема адміністративно-процедурних відносин.*

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики складових адміністративної процедури та прийняття адміністративних актів, а також розмежування розуміння

адміністративної процедури та адміністративного провадження); формалізації, аналізу та синтезу (для характеристики позитивних наслідків удосконалення вітчизняного законодавства про адміністративну процедуру та визначення ще існуючих наразі недоліків у системі позасудового вирішення адміністративних справ); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків та окреслення пропозицій щодо подальшого дослідження).

Результати. У науковій статті розглянуто основні існуючі сучасні наукові позиції щодо її ролі та значення адміністративної процедури як стандарту захисту прав осіб у публічному адмініструванні та встановлено необхідність більш детального тлумачення основних правових категорій адміністративної процедури як публічно-приватного провадження. На основі аналізу вітчизняних та міжнародних нормативних актів проаналізовано повноваження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб та інших суб'єктів щодо розгляду та вирішення адміністративних справ з метою забезпечення права і законності щодо фізичних та юридичних осіб. Узагальнено позитивний вплив адміністративної процедури як сучасного елемента публічно-правових відносин на забезпечення прав та інтересів фізичних і юридичних осіб в Україні органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Визначено не доцільним відносити до адміністративних актів внутрішньо організаційні акти органів публічної адміністрації. Запропоновано представникам публічної адміністрації при розгляді адміністративних справ розмежовувати розуміння адміністративної процедури та адміністративного провадження.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на дослідженнях особливостей здійснення адміністративних процедур органами місцевого самоврядування як способу реалізації ними власних повноважень щодо забезпечення прав, свобод та

інтересів членів територіальних громад. Визначено перспективи подальших досліджень у аналізованій царині суспільних відносин.

Ключові слова: адміністративна процедура, адміністративний акт, права та інтереси особи, правове регулювання, процесуальні дії та рішення, публічне управління, орган місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи.

Summary. *Introduction. The study of the main provisions of the administrative procedure as a procedural mechanism for the resolution by representatives of the public administration institution in the state of specific administrative cases to protect the rights and legitimate interests of individuals and legal entities has been carried out.*

Purpose. The purpose of the article is to carry out a theoretical and legal analysis of the source base for the implementation of the administrative procedure, to interpret its individual functional elements, as well as to express the author's evaluative judgments regarding the degree of improvement of relations for the protection of individual rights in relations with public administration bodies and to outline the prospects for the further development of this type of public administration relations according to European standards.

Materials and methods. The materials of the study are: 1) administrative and legal support for the implementation by public administration bodies of the administrative procedure as a procedure for making decisions regulated by current legislation that generate legal consequences for participants in public relations; 2) works of domestic authors conducting their scientific and practical research in the field of administrative law, in particular administrative and procedural relations.

In the process of conducting the research, the following scientific methods were used: theoretical generalization and grouping (to characterize the components of the administrative procedure and the adoption of administrative acts, as well as to distinguish between the understanding of the administrative

procedure and administrative proceedings); formalization, analysis and synthesis (to characterize the positive consequences of improving domestic legislation on administrative procedure and identifying the shortcomings that still exist in the system of out-of-court resolution of administrative cases); logical generalization of results (formulation of conclusions and outlining proposals for further research).

Results. The scientific article considers the main existing modern scientific positions on its role and significance of the administrative procedure as a standard for protecting the rights of individuals in public administration and establishes the need for a more detailed interpretation of the main legal categories of the administrative procedure as a public-private proceeding. Based on the analysis of domestic and international regulatory acts, the powers of executive authorities and local self-government bodies, their officials and other subjects to consider and resolve administrative cases in order to ensure the right and legality of individuals and legal entities are analyzed. The positive impact of administrative procedure as a modern element of public-legal relations on ensuring the rights and interests of individuals and legal entities in Ukraine by state authorities and local self-government bodies is summarized. It is determined that it is not appropriate to attribute internal organizational acts of public administration bodies to administrative acts. It is suggested that representatives of public administration, when considering administrative cases, distinguish between the understanding of administrative procedure and administrative proceedings.

Prospects. In further scientific research, it is proposed to focus attention on research into the features of the implementation of administrative procedures by local self-government bodies as a way of exercising their own powers to ensure the rights, freedoms and interests of members of territorial communities. Prospects for further research in the analyzed field of public relations are determined.

Key words: *administrative procedure, administrative act, rights and interests of an individual, legal regulation, procedural actions and decisions, public administration, local self-government body, individuals and legal entities.*

Постановка проблеми. Одним із основних функціональних призначень представників інституту публічного адміністрування в державі є вирішення конкретних адміністративних питань щодо захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб шляхом прийняття адміністративних актів. В системі вітчизняного нормативно-правового регулювання, адміністративна процедура розглядається як визначена послідовність дій щодо розгляду та вирішення конкретної справи у сфері публічного адміністрування, а також майже в усіх сферах публічних відносин характеризується як особливий порядок взаємодії держави чи органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами підприємницької діяльності усіх форм власності.

Наразі законодавець зробив спробу на нормативно-правовому рівні ліквідувати системні прогалини процедури публічного адміністрування, зокрема, щодо: відсутності прав особи бути вислуханою, отримання доступу до матеріалів справи, права заінтересованої особи брати участь у провадженні; домінування відомчих інтересів та переважно підзаконне регулювання процедур тощо. Виходячи з цього, авторським колективом робиться спроба сформулювати та запропонувати науковому загалу авторське бачення позитивності стану та подальших перспектив розвитку нормативно-правового регулювання досліджуваного інституту публічних відносин.

Здійснення наукових досліджень щодо особливостей реалізації адміністративної процедури є актуальним по причині активної розбудови у нашій державі відносин публічного адміністрування за європейськими стандартами в цілому, а також, зокрема, для встановлення ефективності відносно недавно прийнятого спеціального Закону України «Про

адміністративну процедуру» [1], який почав регламентувати порядок прийняття суб'єктами влади рішень, що породжують юридичні наслідки для учасників суспільних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі окремі складові частини наукової парадигми процедурних відносин у царині публічного адміністрування та їх порівняння зі існуючими стандартами країн-членів ЄС сформовані у працях ряду вітчизняних науковців. Бойко І. сформував авторську позицію щодо ролі та значення адміністративної процедури у публічному адмініструванні, а також акцентував увагу на значенні прийняття індивідуальних актів публічною адміністрацією [2]. Нестеренко К.О. та Булгакова О.В. здійснили аналіз положень Закону України «Про адміністративну процедуру» з точки зору змін в адміністративних провадженнях для осіб, які безпосередньо беруть участь у роботі за загальною адміністративною процедурою [3]. Міхєєв Мих. В. та Міхєєв Мик. В. зазначають, що в країнах-членах ЄС та в Україні регулюються адміністративні процедури як гарантовані державою права громадян та юридичних осіб [4]. Курило В.І. та Мушенко В.В. дослідили зарубіжний досвід процедури прийняття спеціальних адміністративних документів у країнах-членах ЄС, порівняли з відповідною національною процедурою та акцентували увагу на необхідності розбудови вітчизняного спеціального процесуального закону до рівня процесуальних кодексів за прикладом окремих зарубіжних країн [5; 8; 9].

Андрійко О.Ф. та Бевзенко В.М. узагальнили інформацію про запровадження уніфікованої адміністративної процедури та окреслили шляхи наближення публічного адміністрування в Україні до стандартів ЄС [6]. Галіцина Н.І. зробила узагальнення про те, що адміністративну процедуру в публічному адмініструванні доцільно розглядати як стандарт діяльності публічної адміністрації з вирішення справ щодо приватної особи шляхом прийняття актів, що дозволяє захистити особу від свавілля публічної [7].

Однак, слід зазначити, для підвищення ефективності здійснення багатьох адміністративних процедур в умовах сучасних глобальних викликів у сучасних наукових розвідках фахівців-експертів та науковців не досить широко відображено питання більш детального тлумачення та взаємодії основних правових категорій адміністративного процедурного провадження, що спонукає авторський колектив до дослідження окремих питань даної проблематики.

Метою статті є здійснення теоретико-правового аналізу джерельної бази реалізації адміністративної процедури, тлумачення окремих її функціональних елементів, а також висловлення авторських оціночних суджень щодо ступеня удосконалення відносин захисту прав особи у відносинах з органами публічної адміністрації та окреслення перспектив подальшого розвитку зазначеного типу суспільно-управлінських відносин за європейськими стандартами.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) адміністративно-правове забезпечення реалізації органами публічного адміністрування адміністративної процедури як регламентованого чинним законодавством порядку прийняття рішень, що породжують юридичні наслідки для учасників суспільних відносин; 2) праці вітчизняних авторів, що провадять свої науково-практичні дослідження у царині адміністративного права, зокрема адміністративно-процедурних відносин.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові

методи: теоретичного узагальнення та групування (для характеристики складових адміністративної процедури та прийняття адміністративних актів, а також розмежування розуміння адміністративної процедури та адміністративного провадження); формалізації, аналізу та синтезу (для характеристики позитивних наслідків удосконалення вітчизняного законодавства про адміністративну процедуру та визначення ще існуючих наразі недоліків у системі позасудового вирішення адміністративних

справ); логічного узагальнення результатів (формулювання висновків та окреслення пропозицій щодо подальшого дослідження).

Виклад основного матеріалу. Вирішення наявних у сфері публічного адміністрування суперечностей можливе тільки шляхом проведення послідовного і науково обґрунтованого реформування адміністративно-правових засад публічного управління. Проте, здійснення такого типу реформ завжди пов'язано з великими труднощами. Адже, як зазначають Курило В.І. та Мушенко В.В., практично неможливо цілком задовольнити інтереси всіх сторін адміністративних відносин: реалізувати наміри держави, пристосувати державні вимоги до інтересів підприємців, забезпечити соціальні ідеали справедливості та суспільного добробуту для усього населення країни [5, с. 185].

Виходячи з мети дослідження зазначимо, що ключовими джерелами адміністративно-правового регулювання відносин здійснення адміністративної процедури, які прийняті законодавцем для врегулювання визначеного вище виду проблем суспільного буття, у першу чергу, є наступні національні та міжнародні інструменти реалізації такої процедури.

Доцільно розпочати дослідження з аналізу Конституції України (зокрема, ст.ст. 1, 8, ч. 2 ст. 19, ст. 40). Значення Основного Закону нашої держави полягає в тому, що всі інші законодавчі акти мають відповідати його положенням, В іншому випадку такі акти будуть визнані неконституційними. Значимо, що ст. 19 встановлює, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [10]. Зазначена норма окреслює суттєві засади відносин органів державного управління із усіма групами суб'єктів суспільних відносин.

Засадничою нормою адміністративної процедури слід вважати ст. 40 Конституції України, згідно з якою «усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» [10].

Звернемо також увагу на окремі акти Ради Європи: Резолюція (77) 31 КМ РЄ про захист особи відносно актів адміністративних органів від 28.09.1977 р.; Рекомендація № R (80) 2 щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами від 11.03.1980 р.; Рекомендація № R (87) 16 щодо адміністративних процедур, які зачіпають велику кількість осіб, від 17.09.1987 р.; Рекомендація (2003) 16 з виконання адміністративних і судових рішень у сфері адміністративного права від 09.09.2003 р.; Рекомендація про добре адміністрування від 20.06.2007 р., а також міжнародні договори, та практика ЄСПЛ [6, с. 17–18].

Оскільки Закон України «Про адміністративну процедуру» регулює відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у дусі визначеної Конституцією України демократичної та правової держави та з метою забезпечення права і закону, а також зобов'язання держави забезпечувати і захищати права, свободи чи законні інтереси людини і громадянина [1], то доцільно більш детальну увагу у системі нормативно-правових актів регулювання адміністративної процедури доцільно приділити саме цьому Закону, який набрав чинності 15.12.2023 р. [1].

Відповідно до зазначеного вище Закону, дефініція «адміністративна процедура» характеризується як «визначений законом порядок розгляду та

вирішення адміністративної справи» (п. 5, ст. 2), а її суб'єктом визначено адміністративний орган (зокрема, центральні та регіональні органи виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи), який безпосередньо і розглядає справи, що стосуються публічно-правових відносин у частині забезпечення реалізації права, свободи чи законного інтересу особи та/або виконання такою особою визначених чинним законодавством обов'язків, захисту її права, свободи чи законного інтересу [1].

Процедурні норми досліджуваного масиву нормативно-правових актів закріплюють основу позитивної діяльності органів публічної адміністрації. Чітке встановлення механізму реалізації адміністративних процедур наразі сприяє створенню належних умов для взаємодії громадян і державних та місцевих органів, а також забезпечує ефективне функціонування виконавчих структур, їх відкритість та прозорість процесу підготовки та прийняття управлінських рішень, обмеження свавілля публічного адміністрування та посадових зловживань [6, с. 167].

Юридичним результатом реалізації органом публічної адміністрації адміністративної процедури, є прийняття адміністративного акта – рішення або юридично значущої дії індивідуального характеру, прийнятого адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямованого на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб) (п. 3 ст. 2) [1].

Досліджуючи зазначений тип публічно-приватних процедурних відносин, приходимо до узагальнення про те, що правова сутність адміністративного акта полягає в тому, що такий акт повинен стосуватись саме зовнішніх відносин органу публічної адміністрації (її посадової особи) з фізичними чи юридичними особами. На нашу думку, до адміністративних актів не доцільно відносити внутрішньоорганізаційні акти органів публічної адміністрації.

У контексті дослідження адміністративної процедури як способу забезпечення публічною адміністрацією прав та інтересів осіб, доцільно звернути увагу на той факт, що досліджуваний нами зазначений вище Закон закріплює дефініцію ще одного такого поняття як «адміністративне провадження». На нашу думку, представникам публічної адміністрації при розгляді адміністративних справ необхідно розмежовувати розуміння категорій «адміністративна процедура» та «адміністративне провадження», а також визначати ступінь їх співвідношення між собою.

Аналізуючи норми Закону України «Про адміністративну процедуру», зазначимо, що адміністративною процедурою слід вважати порядок розгляду адміністративної справи, а адміністративне провадження характеризується Законом як сукупність процедурних дій, що вчиняються адміністративним органом, і прийнятих процедурних рішень з розгляду та вирішення справи, що завершується прийняттям і, в необхідних випадках, виконанням адміністративного акта (п. 3 ст. 2) [1].

Доцільно узагальнити, що адміністративна процедура є закріплена чинним законодавством послідовність дій щодо розгляду адміністративних справ. В свою чергу, адміністративне провадження – це законодавчо закріплений процес, який здійснюється в межах законодавчо визначеної послідовності дій.

Досліджуючи закріплений законодавством понятійно-категоріальний апарат основних дефініцій у системі здійснення адміністративної процедури, доцільно звернути увагу на наступні поняття: 1) процедурна дія адміністративного органу, що вчиняється під час розгляду справи, але якою справа не вирішується по суті (п. 9 ст. 2); 2) процедурне рішення – рішення адміністративного органу, що приймається під час розгляду справи, але яким справа не вирішується по суті (п. 10, ст. 2) [1].

На думку авторського колективу, відмінність та подібність зазначених вище категорій характеризується тим, що, процедурні дії слід вважати діями органів та посадових осіб публічної адміністрації щодо

отримання додаткових документів, які необхідні для підтвердження чи спростування тих або інших фактів, а процедурні рішення засвідчують той чи інший юридичний факт, зокрема, про: результати розгляду клопотань учасників адміністративної процедури; залишення заяви адресата (заявника, оскаржувача) без руху тощо.

Узагальнюючи теоретико-правовий аналіз окремих дефініцій адміністративної процедури, необхідно зазначити, що «при здійсненні одного адміністративного провадження може бути здійснено органом публічної адміністрації певна кількість процедурних дій та рішень, проте може бути прийнятий лише один (або кілька) адміністративний акт, згідно з яким справа вирішується по суті, що слід вважати завершенням, юридичним результатом адміністративного провадження» [8, с. 50].

У межах дослідження загальної теоретико-правової проблематики забезпечення прав та інтересів осіб у процесі здійснення адміністративної процедури відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» звертаємо увагу на певні особливості запропонованої процедури доказування та аналіз повноважень такого суб'єкта публічної адміністрації (адміністративного органу) як орган місцевого самоврядування.

З огляду на визначені Законом України «Про адміністративну процедуру» принципи адміністративної процедури, права учасників та повноваження адміністративного органу [1], процедура доказування, на нашу думку, є подібною до судового процесу. Особливо слід відзначити позитивність законодавчого закріплення наступних дій. Обставини справи встановлюються на підставі пояснень учасників, документів, даних реєстрів, результатів обробки даних в автоматичному режимі, речей, пояснень свідків, висновків експертів, консультацій та роз'яснень спеціалістів. Також до прийняття рішення учасник провадження має можливість подати свої докази, що визначається як обов'язок учасника, а

правом учасника процедури є клопотання про витребування документів, призначення експертизи тощо [6, с. 92].

Погоджуючись в цілому із позицією вітчизняних науковців Курила В.І. та Мушенка В.В. щодо того, що наразі в Україні (особливо в умовах правового режиму воєнного стану) продовжується процес вдосконалення адміністративно-правових механізмів місцевої демократії щодо відкритості й прозорості діяльності органів місцевого самоврядування [9, с. 56], доповнимо, що здійснення адміністративних процедур органами місцевого самоврядування визначає спосіб реалізації ними власних повноважень, а також виступає способом забезпечення прав, свобод та інтересів членів територіальних громад.

Посилаючись на Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» 21.05.1997 р. № 280/97-ВР, який відповідно до Конституції України визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування [11] та Закон України «Про адміністративну процедуру» [1], зазначаємо, що органи місцевого самоврядування (їх посадові особи) при вирішенні у різних сферах відносин конкретних справ щодо громадян, як членів так і не членів територіальної громади, а також суб'єктів підприємницької діяльності, виступають у ролі адміністративних органів. Органи місцевого самоврядування (їх посадові особи) приймають рішення, зокрема, стосовно: надання дозволів на розміщення реклами, державної реєстрації суб'єктів підприємництва, встановлення соціальних допомог і доплат, погодження містобудівних умов і обмежень, надання дозволів на будівництво, реєстрації місця проживання, реєстрації шлюбу, народження та смерті особи, виділення земельних ділянок, надання їх у користування [12].

Однак, слід звернути увагу на умови, при яких органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські ради, або інший виконавчий

орган ради) не виступають в статусі адміністративного органу. Мова йде про реалізацію місцевими органами повноважень нормотворчої функції (встановлення правил, положень для усіх фізичних та юридичних осіб у межах територіальної громади ні її виконавчий комітет; затвердження регламенту ради або виконавчого комітету, програм соціально-економічного розвитку, місцевого бюджету, надання пільг по сплаті місцевих податків та зборів, правил благоустрою та охорони культурних пам'яток місцевого значення тощо).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Запропонований Законом України «Про адміністративну процедуру» алгоритм процедурних дій в процесі ухвалення рішень органами публічної адміністрації стає для представників громадянського суспільства більш прозорим та зрозумілим по тій причині, що: 1) спрощує відносини взаємодії приватних суб'єктів з органами публічної адміністрації; 2) формує перспективи щодо подальшої реалізації адміністративної процедури у визначених законодавством сферах відносин; 3) встановлює європейські стандарти належного публічного адміністрування в Україні. Запровадження та подальше адміністративно-правове регулювання адміністративної процедури направлене державою на захист прав, свободи та законних інтересів особи.

Визначені особливості співвіднесення здійснюваної публічною адміністрацією адміністративної процедури із адміністративним провадженням, та узагальнення позитивного впливу адміністративної процедури, як сучасного елементу публічно-правових відносин, сприятимуть подальшому забезпеченню органами державної влади та місцевого самоврядування прав та інтересів фізичних та юридичних осіб в Україні. Вважаємо прогресивним кроком запровадження змагальних правил та можливості надання доказів до прийняття рішення. Організація здійснення адміністративної процедури за стандартами, подібними до стандартів судового процесу, наділяє суб'єктів суспільних відносин

реальними можливостями доводити власну позицію під час вирішення приватних питань органами публічного адміністрування.

Перспективами подальших наукових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання суспільних процедурних відносин є подальша адаптація досліджуваного законодавства у діяльності органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення: 26.11.2024).
2. Бойко І. Роль і значення адміністративної процедури у публічному адмініструванні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія «Право»*. 2022. Вип. 69. С. 229–236.
3. Нестеренко К.О., Булгакова О.В. Адміністративна процедура як новий етап взаємодії органів державної влади і суспільства. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 6. С. 482–486.
4. Міхеєв Мих. В., Міхеєв Мик. В. Окремі аспекти правового регулювання адміністративних процедур в Україні та Європейському Союзі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 5. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2021/44.pdf (дата звернення: 26.11.2024).
5. Курило В.І., Мушенко В.В. Визначення поняття «податковий ризик» у податковому законодавстві України. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право»*. 2015. Вип. 213, ч 1. С. 181–187.
6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив: Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.; за заг. ред. Тимошука В. П. Київ, 2023. 545 с.

7. Галіцина М.В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163–177.
8. Курило В.І., Мушенюк В.В. Значення місцевих податків у процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. *Актуальні проблеми створення інтелектуальних і промислових парків: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 лютого 2016 р.)*. Ред. кол. В.В. Галушко та ін. К.: «МП Леся», 2016. С. 49–51.
9. Курило В.І., Мушенюк В.В. Правові засади здійснення повноважень представниками органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Юридичні науки"*. 2024. № 1. С. 54–59.
10. Конституція України: Закон України від 28.06.21996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 26.11.2024).
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.11.2024).
12. Адміністративна процедура як спосіб забезпечення органами місцевого самоврядування прав та інтересів осіб. *Децентралізація: вебпортал*. URL: <https://decentralization.ua/news/16950> (дата звернення: 25.11.2024).

References

1. Pro administratyvu protseduru: Zakon Ukrayiny [On administrative procedure: Law of Ukraine] 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukrainian].
2. Boyko I. (2022). Rol' i znachennya administratyvnoyi protsedury u publichnomu administruvanni [The role and importance of administrative

procedure in public administration]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho Natsional'noho Universytetu, Seriya «Pravo»*. № 69. pp.229–236 [in Ukrainian].

3. Nesterenko K.O., Bulhakova O.V. (2022). Administratyvna protsedura yak novyy etap vzayemodiyi orhaniv derzhavnoyi vlady i suspil'stva [Administrative procedure as a new stage of interaction between state authorities and society]. *Elektronne naukowe vydannya «Analitychno-porivnyal'ne pravoznavstvo»*. № 6. pp.482–486 [in Ukrainian].

4. Mikheyev Mykh. V., Mikheyev Myk. V. (2021). Okremi aspekty pravovoho rehulyuvannya administratyvnykh protsedur v Ukrayini ta Yevropeys'komu Soyuzi [Certain aspects of legal regulation of administrative procedures in Ukraine and the European Union]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. № 5. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2021/44.pdf [in Ukrainian].

5. Kurylo V.I., Mushenok V.V. (2015). Vyznachennya ponyattya «podatkovyy ryzyk» u podatkovomu zakonodavstvi Ukrayiny [Definition of the concept of "tax risk" in the tax legislation of Ukraine.]. *Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny: Seriya «Pravo»*, №. 213, ch 1. pp. 181–187 [in Ukrainian].

6. Naukovo-praktychnyy komentar do Zakonu Ukrayiny «Pro administratyvu protseduru» [Scientific and practical commentary to the Law of Ukraine "On Administrative Procedure"]. (2021). Avt. kolektyv: Andriyko O. F., Bevzenko V. M. ta in.; za zah. red. Tymoshchuka V. P. Kyiv. 545 p. [in Ukrainian].

7. Halitsyna M.V. (2010). Administratyvna protsedura yak instytut administratyvnoho protsesu [Administrative procedure as an institution of the administrative process]. *Forum prava*. № 4. pp. 163–177 [in Ukrainian].

8. Kurylo V.I., Mushenok V.V. (2016). Znachennya mistsevykh podatkiv u protsesi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukrayini [The importance of local taxes in the process of reforming local self-government and territorial organization of power in

Ukraine]. *Aktual'ni problemy stvorenniya intelektual'nykh i industrial'nykh parkiv: [Zbirnyk materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 22 lyutoho 2016 roku)]*. K.: «MP Lesya». pp. 49 –51 [in Ukrainian].

9. Kurylo V.I., Mushenok V.V. (2024). Pravovi zasady zdiysnennya povnovazhen' predstavnykamy orhaniv mistsevoho samovryaduvannya v umovakh voyennoho stanu [Legal principles of the exercise of powers by representatives of local government bodies under martial law]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal "Internauka". Seriya: "Yurydychni nauky"*. № 1. pp. 54–59 [in Ukrainian].

10. Konstytutsiya Ukrayiny: Zakon Ukrayiny [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine]. 28.06.21996 № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

11. Pro mistseve samovryaduvannya v Ukrayini: Zakon Ukrayiny [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine] 21.05.1997 № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

12. Administratyvna protsedura yak sposib zabezpechennya orhanamy mistsevoho samovryaduvannya prav ta interesiv osib [Administrative procedure as a way for local government bodies to ensure the rights and interests of individuals]. *Detsentralizatsiya: vebportal*. URL: <https://decentralization.ua/news/16950> [in Ukrainian].